

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΓΙΑ ΜΙΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Ἡ «μπαλάντα τῆς Φυλακῆς τοῦ Ρίντιγγ» πού κομματοστά τυπώθηκε τὸν Τριτοῦ τοῦ περασμένου χρόνου στὸ «Νουμά», κυκλοφόρησε τώρα τελευταία καὶ σὲ καλλιτεχνικὸ βιβλιαράκι ἀπὸ 37 σελίδες, τρυφισμένη μὲ τὴν ἰδιαιτέρη σφραγίδα τῆς προσοχῆς καὶ τῆς καλαισθησίας.

Ἐραιόπρεπα καὶ καλλιτεχνικὰ ἀναδημιουργημένη ἀπὸ τὸν ποιητὴ κ. Καρθαίω, ἔβια μᾶς συνεπεριφέρει μὲ τὴν ἀνάγνωσή τοῦ πρωτότυπου καὶ ἄθελα μᾶς μεταγγίζει στί: ἱερὰς συγκλίσεις πού αἰσθάνθημε ὁ μεγάλος δημιουργὸς τῆς. Ὅ,τι κρύβεται κάτου ἀπὸ τὸν πονεμένο καὶ τρεμουλιαστὸ στίχο, ἔποιε συγκλίση καὶ ἀγωνία συντάραξε τὸν Καρθαίω—Ποιητὴ, ἔποιε λόγια μᾶ: δίνονται, καὶ ἔποιε λόγια κρύβονται καὶ ὑπονούνται, πλέρια καὶ ὀλότελα ἀποδοθήκανε ἀπὸ τὸ μεταφραστὴ στὸν πῦρ καλλιτεχνικό, πολυκύμαντο καὶ ἀψευδάριστο ἐντεκασύλλαθο. Οἱ τριπλῆς ὁμοιοκαταληξίαι τοῦ Πρωτότυπου κρατηθήκανε καὶ στὴ μετάφραση, μὲ τὴ διαφορὰ πὼς ἐνῶ ἐκεῖ τὸ μέτρο μονότονα ξετυλίγεται καὶ ὁ ἔπος τονισμὸς ἀνεπιχειρῶν πικροῦ, ἐδῶ στὴ μετάφραση ἡ ποιητικὴ τῶν τονισμῶν τοῦ ἐντεκασύλλαθο δίνει: μιὰν ἄλλην ἁρμονία, καὶ πότε βυθίζει μελαγχολικὴ σύφωνα μὲ τὸ νόημα καὶ πότε παίρνει μιὰ γρηγοράδα καὶ μιὰν ἀγωνία μὲ τὸν τονισμὸ τῆς τρίτης συλλαβῆς. Ὁ κ. Καρθαίω: στὴ μορφή τῆς μετάφρασῆς τοῦ κειμένου ποιητικὰ νὰ περιχέεται τὸ περιεχόμενο τοῦ πρωτότυπου, χωρὶς νὰ ξεφύγει σημαντικὰ καὶ ἀπὸ τὴν πρώτη μορφή.

Τὸ ἑἴδειγμα τοῦ Κειμένου ἀντιφέγγει στὸ ἐξάστιχο τῆς μετάφρασης, ἔποιε συνκρίσιμα τὸ τρεμουλιαστὸ καὶ ἔποιε εἰκόνα τὸ γαλήνεο. Ὁ μεταφραστὴς κριτικῶτα: στὰ ποιητικὰ τοῦ χέρι τὴν πρώτη μαγιά ἐπλάθε καὶ ἐκνάπλαθε τὸ πρόζομι, ἴσαμε πὼς νὰ δώσει στὴν Ἑλληνικὴ ἔ,τι κρυθότανε μέσα στὴ σκοτεινὴ καὶ στρυφνὴ Ἑγγλέζικη γλώσσα. Καὶ μιὰ μετάφραση στὰ Ἑλληνικὰ γὰ νὰ μὴν εἶναι ὀλότελα συννεφισμένη καὶ νὰ μὴν κρύβει στὰ φύλλα τῆς τὰ πληχτικὰ ὀμιχλιασμένα δειλιὰ, ἔθελε κάποιος φῶς Ἑλληνικὸ νὰ τῆς περιχυθεῖ. Καὶ τὸ φῶς τῆς δόθηκε. Ἡ ξερή λέξη τοῦ Κειμένου παρεμελήθηε κάπως μπροστὰ στὴν ψυχὴ καὶ στὸ νόημα τοῦ ἔργου.

Ἡ ψυχὴ τοῦ ἔργου εἶναι τὸ σπουδαιότερο μέλημα γὰ τὸν τεχνίτη-μεταφραστὴ. Ὁ τόνος, τὸ ἰδιαίτερο χροῶμα, τὸ χαρούμενο ἢ τὸ πονεμένο συναίσθημα, ἡ λυρικὴ ἐξαρση, ἡ τὸ Ἀπολλώνιο ἀνάκρουσμα, καὶ ἔλα ἐκεῖνα τὰ εὐκολολύγιστα καλαμάκια πὼς φουᾶνε καὶ χαρίζουνε ὁ ἓνα ἔργο τὴν ἰδιαιτέρη πνοή του εἶναι καὶ πρέπει νὰ εἶναι τὰ σοβαρὰ μελήματα γὰ,

ἐὰν καλοσυνείδητο ἐργάτη, πὼς καταπιάνεται νὰ δώσει: στὴ γλώσσῃ του, ἔ,τι κάποιος ἄλλος προσεχίω καὶ μὲ στοργὴν δημιουργήσε. Ἡ ξερή ἐρμηγεία τῆς γραμμικῆς δὲν πᾶζει κανένα μεγάλο ρόλο, καὶ τὸ περισσότερο φορὸς περνᾷ ἀπαρατήρητη ἀπὸ τὴν ἀναγνώστη, χωρὶς νὰ χαρίσει καὶ τίποτα τὸ ξεχωριστὸ στὴ μετάφραση ἐνῶ τὸ ἐκναπλάσιμο τοῦ ἔργου μὲ στὰ ὀρισμένα καὶ αὐστηρὰ καλοῦται τῆς τέχνης, δίνει στὴ μετάφραση τὸ νόημα καὶ τὴν ψυχὴ τοῦ Πρωτότυπου, συντροφεμένη μὲ τὴν ἀπόκριση καὶ τρεμουλιασμένη ἀχτίδα τῆς ψυχῆς τοῦ ἀναδημιουργοῦ.

Μὲ γὰ τὰ παραπάνω χρειάζεται τὸ λεπτότερο καλλιτεχνικὸ αἴσιμα. Καὶ ἀκόμα κόπος, ὑπομονή, στοργή, καὶ χρόνος. Ὁ κ. Παλλῆς πὼς σιᾶθηκε σὰ δὴ γῶς ὁ αὐτὴ τὴν κινούργια ἐργασία, μίλησε κάποτε πόσος κόπος χρειάζεται καὶ πόσην ὑπομονή, πρέπει νὰ εἶναι ὁ μεταφραστὴς πὼς θὰ καταπιάνεται νὰ δώσει μὲ τὴν τομηρὴ του προσπάθεια ἓνα βήσιμα στὸ Συκοκρατικισμὸ καὶ στὰ κίονα καθιερωμένα, πὼς ἀληθινὰ τῆς περισσότερες φορὸς δὲν εἶναι καὶ τὰ ὁμορφώτερα. Καὶ γενικὰ ὅλη ἡ μεταφραστικὴ ἐργασία τοῦ κ. Παλλῆς μὲ ἓνα madrigal τοῦ Shakespeare (Ἀγάπη) καὶ μὲ τὸν John Alderson my Jo, John τοῦ Burns (Ἰάγνη μου, Ἀγάπη μου), πὼς βρίσκονται μὲς στὴ Συλλογὴ τοῦ «Ταμπουράς καὶ Κόπανος» μαρτυροῦνε καὶ δίνουνε ἀδελφὲς ἀποδείξεις τῆς κινούργιας φλέβας πὼς χτύπησε καὶ τοῦ δραστεροῦ καὶ λαμπρικρισμένου νεροῦ, πὼς ἔκαμε νὰ ξεπηδήσει.

Ὁ μεταφραστὴς τῆς μπαλλάντας τοῦ Ὀθάλυτ, ἴδια προσεχίω καὶ ὑπομονητικὰ ἐργάστηκε, καθὼς φαίνεται ἀπὸ τὸ διάβασμα καὶ τὴν ἀντιπαροδολὴ μὲ τὸ Πρωτότυπο. Ἡ ψυχὴ καὶ τὸ νόημα τὸν τραβήξαν. Δὲν προσπάθησε νὰ ἀποδώσει «πιστότατα» τὴ λέξη. Ὅτε ἡ μετάφραση τοῦ δὲ θᾶχε καμμιὰν ἰδιαιτέρη ἀξία καὶ μὲ μεγάλη μᾶς λύπη θὰ τὴν καταχωρούσαμε μὲ μὴν ἄλλη μετάφραση τῆς μπαλλάντας σὲ ρυθμικὴ κάπως πρόζα, μὲ ὄχι δυστυχῶς καὶ σὲ καλλιτεχνικὴν ἀπόδοση.

Προτιμοῦμε νὰ μὴν ἀκούσουμε τίποτα γὰ «τὴν μπάσταρδην Ἐπίδα τῆς μαύρης ἀπελπισίας» νὰ μὴ μάθουμε ἀνὰ Παπὰς ἀφῆνε ἀπὸ καμμιὰ φυλλάδα, ἔ,τι «τὰ φαντάσματα κρατούσανε μὲ ἀποτρόπαια χάρι τὸ ραντεβὸ τους» καὶ ἄλλα, πρὸς νὰ θυσιάσουμε τὴν αἰσθητικὴ ἀπόλαψη πὼς μᾶς δίνεται στὴ μεταφραστικὴ δημιουργία τοῦ κ. Καρθαίω, καὶ ἰδιαίτερα στὸ τρίτο μέρος, πὼς οἱ ἐσωτερικὲς ρίμες τοῦ Πρωτότυπου κρατηθήκανε μὲ τόση χάρι καὶ μὲ τέτοιαν ἁρμονία.

ΙΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ